

- вич, — оп. 1. Спр. 32. Книжки із записами хімічних дослідів та розрахунків з виписками, особистими записами, 1883–1917 рр., 1318 арк.
7. ІР НБУВ. — Ф 165 Лідов Олександр Павлович, — оп. 1. Спр. 15. Лекції про склад та властивості нафти, 26 арк.
8. ІР НБУВ. — Ф 165 Лідов Олександр Павлович, — оп. 1. Спр. 3. Лист від 15 квітня 1915 р., 2 арк. і конверт
9. ІР НБУВ. — Ф 165 Лідов Олександр Павлович, — оп. 1. Спр. 18. Лист із Харкова в Єкатиренбург, 3 арк. і конверт
10. ДАХО. — Ф. 770 Харьковский технологический институт. — оп.1.Спр. 446. Отчет о состоянии института за 1902 г., 2 декабря 1902 р. — 6 марта 1903 р. 86 арк.

REFERENCES

1. NIKOLAYENKO, V.I., Kabachek, V.V., Meshkovaya, S.I. et al. (2010) Natsional'nyy tekhnichnyy universytet «Kharkivs'kyu politekhnichnyy instytut». Istoriya rozvytku (1885–2010) — National Technical University 'Kharkiv Polytechnic Institute'. History of Development (1885–2010). Kharkiv: vyd. NTU «KhPI». (in Ukrainian)
2. HNYP, P.I. (1953) O. P. Lidov (do 100 richchya z dnya narodzhennya) — Lidov (100 th birthday). *Visnyk AN URSR — Bulletin of the USSR Academy of Sciences*. 4. p. 71–74. (in Ukrainian)
3. *The Education Committee Journal*. (1905). Fund 770. Description 1. Case 528. Derzhavnyy arkhiv Kharkivs'koyi oblasti Ukrayiny — The State Archive of Kharkiv Oblast of Ukraine. Kharkiv. (in Russian)
4. *The Education Committee Journal, 7th January 1906–18 December 1906*. (1906). Fund 770. Description 1. Case 553. Derzhavnyy arkhiv Kharkivs'koyi oblasti Ukrayiny — The State Archive of Kharkiv Oblast of Ukraine. Kharkiv. (in Russian)
5. *On the production of analyzes and tests of various items and materials, 12th February 1906–29th December, 1916*. (1906). Fund 770. Description 1. Case 857. Derzhavnyy arkhiv Kharkivs'koyi oblasti Ukrayiny — The State Archive of Kharkiv Oblast of Ukraine. Kharkiv. (in Russian)
6. *Books with records of chemical experiments and calculations of statements, personal records. (1883–1917)*. Fund 165. Description 1. Case 446. Viddil instytutu rukopysiv Natsional'noyi biblioteky Ukrayiny im. V. I. Vernads'koho — Department of the Institute of Manuscripts of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky. (in Ukrainian)
7. *Lectures on the composition and properties of oil* (n. d.). Fund 165. Description 1. Case 15. Viddil instytutu rukopysiv Natsional'noyi biblioteky Ukrayiny im. V. I. Vernads'koho — Department of the Institute of Manuscripts of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky. (in Ukrainian)

8. *Letter of April 15, 1915. (1915)*. Fund 165. Description 1. Case 3. Viddil instytutu rukopysiv Natsional'noyi biblioteky Ukrayiny im. V. I. Vernads'koho — Department of the Institute of Manuscripts of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky. (in Ukrainian)
9. *Letter from Kharkiv in Yekatyrenburh (1915)*. Fund 165. Description 1. Case 18. Viddil instytutu rukopysiv Natsional'noyi biblioteky Ukrayiny im. V. I. Vernads'koho — Department of the Institute of Manuscripts of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky. (in Ukrainian)
10. Report on the state of the Institute for the 2nd December, 1902–6th March, 1903. (1903). Fund 770. Description 1. Case 446. Derzhavnyy arkhiv Kharkivs'koyi oblasti Ukrayiny — The State Archive of Kharkiv Oblast of Ukraine. Kharkiv. (in Russian)

Надійшла до редакції 15 квітня 2016 р.

УДК 929Ковальов:7.071.1:061.22

А. І. Мисечко

В. В. КОВАЛЬОВ ЯК ХУДОЖНИК І ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ. ЙОГО СПОГАДИ ПРО Т. Г. ШЕВЧЕНКА (ДО 150-РІЧЧЯ ВІД ПЕРЕНЕСЕННЯ ДОМОВИНИ Т. Г. ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНУ)

Одеський національний університет ім.І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, 65000, Україна

Мисечко Анатолій Іванович, к. і. н., доц., доцент кафедри історії України

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто громадсько-культурну діяльність та мистецьку спадщину маловідомого одеського художника В. В. Ковальова. Проаналізовано популяризацію ним в Одесі та за її межами біографії та художньої творчості Т. Г. Шевченка. Розглянуто широкі зв'язки з відомими українськими митцями, поетами, письменниками та громадсько-культурними діячами. Завдяки публікаціям В. В. Ковальова на сторінках журналу «По морю и суше», який був своєрідним органом одеської української «Громади», та інших діячів української культури відкриваються нові сторінки життя і творчості Т. Г. Шевченка. Разом з тим подаються нові відомості про життя і творчість самого художника, його плідну культуру-

логічну та організаторську діяльність українському русі в другій половині XIX століття. У статті розглянуто мистецьку спадщину художника. Нехай вона і нечисленна, але самі назви картин говорять про його світогляд і любов до рідного краю.

Ключові слова: громадсько-культурний діяч; митець; спогади; популяризація; журнал «По морю и суше»; Т. Г. Шевченко.

А. И. Мисечко

В. В. КОВАЛЕВ КАК ХУДОЖНИК И ОБЩЕСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ. ЕГО ВОСПОМИНАНИЯ О Т. Г. ШЕВЧЕНКО (К 150-ЛЕТИЮ ПЕРЕНЕСЕНИЯ ПРАХА Т. Г. ШЕВЧЕНКО В УКРАИНУ)

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
ул. Дворянская, 2, г. Одесса, 65000, Украина

Мисечко Анатолий Иванович, к. и. н., доц., доцент кафедры истории Украины

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена общественно-культурная деятельность и художественное наследие малоизвестного одесского художника В. В. Ковалева. Проанализирована популяризация им в Одессе и за ее пределами биографии и художественного творчества Т. Г. Шевченко. Рассмотрены широкие связи с известными украинскими деятелями искусства, а также с общественно-культурными деятелями. Благодаря публикациям В. В. Ковалева на страницах журнала «По морю и суше», который был своеобразным органом одесской украинской «Громады», и других деятелей украинской культуры открываются новые страницы жизни и творчества Т. Г. Шевченко. Вместе с тем приводятся новые сведения о жизни и творчестве самого художника, его плодотворной культурологической и организаторской деятельности в украинском движении во второй половине XIX века. В статье рассмотрено и художественное наследие художника. Пускай оно и немногочисленно, но сами названия картин говорят о его мировоззрении и любви к родному краю. Его творчество еще ждет изучения искусствоведов, а его педагогическая деятельность в Одессе поможет отыскать и учеников и творческое влияние художника на них.

Ключевые слова: общественно-культурный деятель; художник; воспоминания; журнал «По морю и суше»; Т. Г. Шевченко.

А. I. Mysechko

V. V. KOVALYOV AS AN ARTISTS AND CIVIL SOCIETY ACTIVIST. HIS MEMORIES ON T. G. SCHEVCHENKO (FOR THE 150 ANNIVERSARY OF TARAS SHEVCHENKO COFFIN TRANSFER TO UKRAINE)

Odessa national University named after I. I. Mechnikov
Str.Dvoryanska 2., Odessa, Odessa oblast, 65000, Ukraine

Mysechko Anatoliy Ivanovych, PhD in history, associate professor, Associate professor of Department of History of Ukraine.

SUMMARY

In the article the socio-cultural activities and artistic legacy of the little-known artist Vladimir Kovalev were considered. His popularization of the biography and artistic activity of Taras Shevchenko in Odessa and beyond the region were analyzed. The extensive links with known Ukrainian artists, as well as socio-cultural figures, were considered. Through publications of Vladimir Kovalev in the magazine «On land and sea», which was a kind of authority of the Odessa Ukrainian «Gromada», and of other Ukrainian artists the new page of life and work of Taras Shevchenko was opened. However, the new details about the life and work of the artist, his fruitful cultural and organizational activity of the Ukrainian movement in the second half of the XIX century were spilled. In the article the artistic heritage of the artist was also considered. Nevertheless it is not numerous, the names of the paintings speak about his outlook for and love to the native land. His work is still waiting for the study, and his pedagogical activity in Odessa will find both pupils and the creative influence of the artist on them. Brief statements about the biography of the artist and his personality were filed before the «memories» of Taras Shevchenko by Vladimir Kovalev who has disguised under the pseudonym «EV» — one of the members of the Odessa Ukrainian «Gromada».

Key words: socio-cultural activist; artist; memories; magazine «On land and sea»; Taras Shevchenko.

За роки незалежності в Україні розпочався процес повернення із небуття заборонених і забутих українських діячів. Особливо тих, хто зі зброєю в руках боровся за Україну, тих, хто в політичній брані відстоював незалежність, почався процес повернення й тих, хто впродовж століть писав про Україну, збирав народний фольклор, музику, співи, відновлював самотність в архітектурі, скульптурі, танцях, тих, хто взагалі був

прихильником та попередником відновлювання української державності та розвитку культури.

Ці імена здебільшого якось випали з поля зору сучасних дослідників. До них належить славне ім'я давно забутого одеського художника та громадянсько-культурного діяча Віктора Васильовича Ковальова.

У роки панування комуністичної системи, яка ховалася за вивіскою «радянської влади», тобто «влади демократичної, від народу», ім'я В. В. Ковальова практично було під табу. Та навіть у діаспорі у 10-томному виданні «Енциклопедії українознавства» його ім'я відсутнє [3]. У 10 томній «Енциклопедії історії України», виданій в Україні впродовж 2003–2013 рр., відомостей про нього також немає [2, т. 3]. Та навіть в поважному спеціальному виданні «Художники народів СССР» відомості про нього відсутні [3, т. 4].

Також в «Історії Одеси» його прізвище зовсім відсутнє. Хоча є світлина, на якій зображено зібрання «Одеської української громади» з приводу 25-річчя професорської діяльності та 35-річчя літературно-наукової діяльності В. Б. Антоновича. Але ні словом не згадано, що це зібрання було на дачі В. В. Ковальова [1, с. 72] під Одесою.

Проте деякі відомості про художника та громадського діяча пробивали собі дорогу завдяки дослідникам. Зокрема у 3-томному виданні, присвяченому близькому товаришу Віктора Ковальова Степану Руданському, у ґрунтовній передмові проф. Колесника П. Й. та в переконливих свідченнях — листуванні обох товаришів, яке проливає світло на багатолітню дружбу українських митців, — від Санкт-Петербурга до Ялти та Одеси. У них віддзеркалено не лише тісні зв'язки С. Руданського з В. Ковальовим, а й широку співпрацю з представниками «Одеської української громади» та з науковцями не лише з Одеси, але й з усієї України [4, т. 2]. Чи був знайомий особисто С. Руданський з Т. Шевченком, оскільки вони одночасно проживали в Петрополі (так С. Руданський називав Санкт-Петербург на південний, античний лад).

Цим питанням переймався дослідник життєвого і творчого шляху С. Руданського П. І. Колесник [4, с. 10]. Цим же питанням і переймається автор цих рядків [5].

Виходячи з того, що в цей час у Санкт-Петербурзі проживав й В. Ковальов, молодший товариш Шевченка по Петербурзькій

художній академії, то звичайно С. Руданський міг і познайомити світочів української культури.

На прохання друзів, насамперед — представників одеської «Громади», з якими В. Ковальов часто ділився своїми спогадами про дружні стосунки з Т. Шевченком в Академії художеств, в журналі «По морю и суше», який недовгий час був рупором одеської «Громади» і який за браком коштів та через утиски влади на думку одеського дослідника О. Болдирева у 1897 р., було продано [1, с. 97]. Так у 35-ти річчя з дня смерті Т. Шевченка у журналі нарешті були вміщені спогади В. В. Ковальова про поета [7, с. 135].

Там же опубліковано й гравюру «Компанія», котру Тарас Григорович подарував Віктору Ковальову і яку він демонстрував під час своїх спогадів:

«1844 року я вступив до Академії мистецтв; тоді ж Тарас Григорович за виконану ним програму «Хлопчик з собачкою» одержав звання художника. Я, як і чимало наших земляків, що прагнуть до художньої освіти, приїхав до столиці з мізерними коштами. У такому становищі звичайно сходився з подібними до себе товаришами і влаштовуеш життя своє спільно, якомога простіше; і от, зійшовшись із такими ж трьома юнаками — Карпом, Гудовським та Роговим, — ми найняли в будинку Бема на Васильєвському острові, на 1-й лінії, досить скромне приміщення, що складалося з однієї прохідної кімнати з перегородкою. За перегородкою жили ми четверо, а ліворуч, не доходячи до перегородки, вели двері до другої кімнати, яку займав Тарас Григорович. Це була затишна кімнатка з одним вікном, причепурена дбайливою жіночою рукою серпанковими завісками. Ми, як новачки, що тільки вступили до академії, дивилися на Тараса Григоровича з благоговінням, у наших очах це був уже справжній художник, до того ще й поет, який уже став відомим серед малоросів. Траплялося, що Тарас Григорович, коли, бувало, схочеться розважити душу народною піснею, виходив до нас за перегородку, сідав на єдиний у кімнаті дерев'яний диван і казав: «Анумо, хлопці, заспіваймо!» Карпо брав свою скрипку, Гудовський тримав баса — і за допомогою наших молодих тоді голосів лунала пісня, і ми забували наші тяжкі злидні. Найчастіше співали пісню на слова Тараса Григоровича: «Ой повій, вітре, з великого луку та розвій нашу тугу», цю пісню він і спі-

вав з нами, і керував співом; і мотив до неї був підібраний ним же, співали, певна річ, без нот. Тарас Григорович тоді дружив з Брюлловим К. П.» [6 с. 135–136].

У спогадах В. Ковальов як фахівець аналізує альбом замальовок, який бачив у Т. Шевченка:

«З ескізів Тараса Григоровича в цьому альбомі найкращий був «Король Лір», намальований сепією. Енергійна постать короля була майже гола, з факелом у руках, в нападі безумства він біг підпалювати свій палац. Таким мені ніколи не траплялося бачити «Короля Ліра» на сцені при виконанні цієї ролі найкращими акторами. Ескіз Тараса Григоровича справляв велике враження й ефектним освітленням. Тарас Григорович мав намір його виконати, але несприятливі умови завадили тому; тут же був ескіз «Хлопчик з собачкою», за виконання якого він дістав звання художника» [6, с. 136].

Згадує й В. Ковальов і про альбом «Живописна Україна». Його видання та долю. Цікаво підкреслює ставлення до поетичної творчості Т. Шевченка російського освіченого громадянства, яке не розуміло української мови:

«Хоча Тарас Григорович як поет мав уже велику популярність серед своїх земляків, великороси, учні академії, не розуміючи малоросійської мови, не могли оцінити його поетичного таланту. Десь у 47 році Тарас Григорович розпочав видання альбому «Живописна Україна», один зошит якого було видано у невеликій кількості примірників; зошит цей складався з чотирьох малюнків: «Дари в Чигирині», «Подання рушників», третього не пам'ятаю і четвертий — «Судна рада» (гравюри робив сам Тарас Григорович голкою на міді). На цьому останньому малюнку з дивовижною точністю схоплено експресії наших земляків, які заперечалися на сходці; серед них зображено, мабуть, старшину, який, втупивши очі в землю, тиче паличкою в кізак. Під картиною написано: «Се діло треба розжувать». Тепер це розповідають як анекдот, і я хочу відтворити в пам'яті, звідки його взято і хто творець цього сюжету. Видання це, як і взагалі всіляка інша його діяльність, внаслідок заслання Тараса Григоровича припинилося.

Тут доречно пригадати, що Тарас Григорович перший у нас у Росії почав гравірувати голкою на міді за способом і манерою фламандців XVII століття, дотримуючись манери Рембрандта.

Цю гравюру («Компанія») подарував мені сам Тарас Григорович у 1859 році. Тарас Григорович дуже любив цей спосіб гравірування, в якому досяг певної досконалості. Я бачив у 59 році в його майстерні великий, 3/4 аршина заввишки, чудовий малюнок «Сосновий ліс» [6, с. 136].

Описує В. Ковальов свою зустріч з Т. Шевченком після повернення із солдатчини та України, звідкля його вислали. Дає порівняльну характеристику молодого Т. Шевченка після заслання. Згадує свою поїздку до Криму, де взнав про смерть «Кобзаря»:

«Після повернення Тараса Григоровича до Петербурга йому було відведено в будинку академії приміщення поряд з академічною церквою, що складалося з однієї кімнати, поділеної на антресолі й майстерню; на антресолях стояло його ліжко. У 59 році я був у Петербурзі й відвідав його у цій квартирі. При зустрічі я був вражений різкою зміною в його зовнішності: це вже не той широкоплечий, кремезний, русявий чоловік у сірому сюртуці, яким я знав його колись; переді мною був зовсім схудлий, лисий чоловік, без кровинки на обличчі; руки його просвічувалися так, що видно було наскрізь кістки й жили... Я мало не заплакав.

Багато хто, звичайно, пам'ятає, який ентузіазм викликали тоді літературні твори Тараса Григоровича в його земляків і особливо землячок. В інститутах на півдні Росії було чимало палких його шанувальниць. Ведучи мову про минуле і звернувшись до теперішнього часу, Тарас Григорович між іншим сказав: «Цього літа я приїду до вас у Полтаву, там у мене є ще товариш Ткаченко (вчитель полтавської гімназії), а ви підшукajte мені наречену».

Відомо, що Тарас Григорович на схилі життя все більше думав про одруження, відомо також, чим закінчилися його спроби вибрати собі дружину з дівчат простого стану, які зовсім його не розуміли. Він тішив тільки свою уяву, а для цих дівчат, хоч і простих, але з самостійними судженнями і нахилами, ніякий геній не замінить молодості. Так і закінчив Тарас Григорович свій вік самотнім» [6, с. 137].

Цікаво, що до редакції журналу та до газети «Жизнь и искусство». Спогади передала донька В. Ковальова — Лідія Вікторівна Петерсон, як зазначалося в примітці редакції журналу [6, с. 137].

Зі своєрідного некролога, вміщеного в тому ж числі журналу перед «Спогадами» В. Ковальова, дізнаємося досить скупі відо-

мості про митця та українського громадського діяча невідомого автора, який сховав своє прізвище під криптонімами В. К.

Народився В. В. Ковальов десь у 1812 р. на Полтавщині. З 1844 р. навчався в Петербурзькій Академії художеств. У 1859 р. після чергової зустрічі з Т. Шевченком переїхав у Крим і проживав в Україні. Останні 30 років життя проживав в Одесі (з 1864). Помер 11 грудня 1894 р. у своєму маєтку поблизу м. Бендер.

Ось яку характеристику про його життя та діяльність подає автор статті-некролога:

«Помнят его как человека нравственно чистого, в высшей степени сердечного, незлобного и отзывчивого. До последних минут жизни интересовался вопросами литературы и искусства и особенно общественной жизни, особенно относящимися к родной ему Украине...»

І далі про його невелику творчу спадщину, що залишилася після митця, зазначає:

«Как художник разрабатывал сюжеты на родные мотивы. Нам известны следующие картины, оставшиеся после его смерти: «Последняя рада на Запорожье», «Тарас Бульба над убитым сыном», «На Ивана-Купала», «Раввин», «Сестра Милосердия», «В страдную пору» («Жныва») и др.» [6, с. 137].

В. Ковальов був не єдиним з одеситів, хто особисто був знайомий з Т. Г. Шевченком, популяризував його творчість і мистецьку спадщину, відзначав його ювілеї в Одесі, збирав кошти на пам'ятник Кобзареві на могилі, та на пам'ятник в Києві.

До таких діячів належать представники майже усієї одеської «Громади». Серед них і М. Ф. Комаров — відомий бібліограф, філолог, історик, голова «Громади» на рубежі століть. Саме він вмістив розлогу статтю про доброго товариша В. Ковальова, ще по Санкт-Петербургу, де останні роки доживав свій вік Т. Шевченко, як своєрідний некролог підписавшись криптонімом М. К. [6, с. 205].

Більш відомі члени одеської та інших південних «Громад» України, такі як М. Ф. Комаров, П. Сипаревич, М. М. Аркас та численні громадівці та просвітяни Півдня України. Очевидно, що прийшла пора дослідникам-мистецтвознавцям та історикам повернути добре ім'я художника-патріота та його маловідомих побратимів, які більше 100 років тому відстоювали та розвивали українську культуру і самобутність.

Література та джерела

1. Болдирев О. Одеська Громада. Історичний нарис про українське національне відродження в Одесі 70–80-х рр. XIX — початку XX ст. — Одеса: Маяк, 1994. — 144 с.
2. Енциклопедія історії України в 10 т. — К.: Наукова думка, 2003–2013.
3. Енциклопедія українознавства: в 10 т. — Нью-Йорк; Париж, 1955–1984. — Репринтне відтворення НТШ. — Львів, 1993–2000. — Т. 3.
4. Колесник П. Й. Передова стаття // Степан Руданський. Твори: в 3 т. — К.: Наукова думка, 1973.
5. Мисечко А. І. Степан Руданський — український байкар, поет-пісняр, перекладач — випускник Шаргородського духовного училища // Перша Шаргородська науково-краєзнавча конференція. 17–18 жовтня 2014. — Вінниця, 2014. — С. 211–212.
6. Ковальов В. В. Спогади про Т. Г. Шевченка // По морю и суше. — 1896. — С. 135–137.
7. Руданський С. Твори: в 3 т. — К.: Наукова думка, 1973. — Т. 1.
8. Художники народов СССР: библиографический словарь. — М.: Художественная литература, 1983. — Т. 4, кн. 2.

REFERENCES

1. Boldy`ryev, O. (1994) *Istory`chny`j nary`s pro ukrayins`ke nacional`ne vidrodzhennya v Odesi 70–80-x rr. XIX — pochatku XX st. — Historical background of Ukrainian national revival in Odessa 70–80-ies XIX — early XX century*. Odessa: Mayak. (in Ukrainian)
2. Lytvyn, V., Hyeets, V, Hubersky, L. et al. (eds.) (2007) *Ency`klopediya istoriyi Ukrayiny` v 10-ty` tt. — Encyclopedia of History of Ukraine in 10 volumes. Vol. 4*. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian)
3. No ed. (1955–1984) *Ency`klopediya ukrayinoznnavstva. V 10 tt. — Encyclopedia of Ukrainian studies in 10 volumes*. New-York — Paris. cited in No ed. (1993–2000) *Repy`ntne vidtvorennya — Reprint reproduction*. Vol. 3. Lviv: NTSh. (in Ukrainian)
4. KOLESNY`K, P. J. (1973) *Peredova stattya — Editorial. In: Stepan Rudans`ky`j. Tvory` v 3-x tt. — Stephen Rudanskyi. Works in 3 vols. Vol. 3*. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian)
5. MY`SECHKO, A. I. (2014) *Stepan Rudans`ky`j — ukrayins`ky`j bajkar, poet-pisnyar, perekladach — vy`puskny`k Shargorods`kogo duxovnoho uchyl`shha — Stephen Rudanskyi — Ukrainian fabulist, songwriter, interpreter — a graduate theological school Sharhorod*. Persha Shargorods`ka naukovo-kraeyznnavcha konferenciya — First Shargorod scientific and natural history conference. 17–18 October 2014. Vinnitsa (in Ukrainian)
6. KOVAL`OV, V. V. (1896) *Spogady pro T. G. Shevchenka — Memories of T. G. Shevchenko. Po moryu y sushe — By sea and land*. Pp. 135–137. (in Russian)

7. RUDANS`KY`J, S (1973) *Rudans`ky`j. Tvory` v 3-x tt. — Stephen Rudanskyi. Works in 3 vols. Vol. 1.* Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian)
8. Gorina T. N. (ed.) (1983) *Xudozhny`ky` narodov SSSR. By`bly`ografy`chesky`j slovar` — Artists of the USSR. Bibliographical Dictionary. Book II. Vol. 4.* Moscow: Xudozhestvennaya ly`teratura (in Russian)

Надійшла до редакції 15 квітня 2016 р.

УДК 001:378.124:72(09)

Є. Ю. Пелєвін

**АНАЛІЗ НАУКОВОГО ДОРОБКУ АКАДЕМІКА
В. І. ТИМОФІЄНКА У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ ПАРАДИГМИ НЕЗАЛЕЖНОЇ
УКРАЇНИ (2003–2007 рр.)**

Одеський національний політехнічний університет,
проспект Шевченка, 1, м. Одеса, 65044, Україна

Пелєвін Євген Юрійович, аспірант кафедри політології, e-mail:
arhitektonica@gmail.com

АНОТАЦІЯ

В статті висвітлюється окремий етап наукової біографії Володимира Івановича Тимофієнка — одного з фундаторів вітчизняної історії архітектури та містобудування, академіка, доктора мистецтвознавства, професора, віце-президента Української академії архітектури, заслуженого діяча науки і техніки України, двічі лауреата Державної премії України в галузі архітектури. Окреслено науковий доробок В. І. Тимофієнка періоду 2003–2007 рр. під час його роботи у провідних у сфері культури і мистецтвознавства науково-дослідних академічних установах країни — Інституті проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України та Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського. Визначено місце і роль вченого у формуванні новітніх теоретико-методологічних засад історії архітектури та містобудування Показаний його внесок у формування енциклопедичних підвалів нової історико-культурної парадигми незалежної України.

Ключові слова: В. І. Тимофієнка; історія науки; історія архітектури і містобудування; Інститут проблем сучасного

© Пелєвін Є. Ю., 2016

мистецтва Академії мистецтв України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського; енциклопедія.

Е. Ю. Пелєвін

**АНАЛІЗ НАУЧНОГО НАСЛЕДІЯ АКАДЕМІКА
В. И. ТИМОФЕЕНКО В КОНТЕКСТЕ СТАНОВЛЕННЯ
ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЙ ПАРАДИГМЫ
НЕЗАВИСИМОЙ УКРАИНЫ (2003–2007 гг.)**

Одесский национальный политехнический университет,
проспект Шевченка, 1, г. Одесса, 65044, Украина

Пелєвін Евгений Юрьевич, аспирант кафедры политологии, e-mail:
arhitektonica@gmail.com

АННОТАЦИЯ

В статье освещается отдельный этап научной биографии Владимира Ивановича Тимофеенко — одного из основателей отечественной истории архитектуры и градостроительства, академика доктора искусствоведения, профессора, вице-президента Украинской академии архитектуры, заслуженного деятеля науки и техники Украины, дважды лауреата Государственной премии Украины в области архитектуры. Определены научные достижения В. И. Тимофеенко периода 2003–2007 гг., в частности относящиеся ко времени его работы в ведущих в сфере культуры и искусствоведения научно-исследовательских академических учреждениях страны — в Институте проблем современного искусства Академии искусств Украины и в Институте искусствоведения, фольклористики и этнографии им. М. Рильского. Определены место и роль ученого в формировании актуальных теоретико-методологических основ истории архитектуры и градостроительства Показан его вклад в формирование энциклопедических основ новой историко-культурной парадигмы независимой Украины.

Ключевые слова: В. И. Тимофеенко; история науки; история архитектуры и градостроительства; Институт проблем современного искусства Академии искусств Украины; Институт искусствоведения, фольклористики и этнографии им. М. Рильского; энциклопедия.